

IGRA SOLZ MALO DRUGAČE

ŠPELA BARLIČ

Patrick Braden alias »Mucka«, protagonist *Zajtrka na Plutonu* (Breakfast on Pluto, 2005), je še eden tistih nepopoljšljivih, nalezljivo naivnih filmskih sanjačev tipa Forrest Gump in Amelie Poulain, ki v svet zrejo s tolikšno mero optimizma, da se zdi, da se jim v življenju preprosto ne more zgoditi nič zares hudega. A Patricku ni dano odraščati na širnih prostranstvih dežele izobilja ali med romantičnimi ozkimi uličicami kozmopolitskega Montmartra, ampak s svojo drugačnostjo vzne mirja malo, zaspano irsko mesto, na gosto posejano z vaškimi opravljivkami in nazadnjaškimi zakrknjenci, ki hudo neradi vidijo, da kdo dvigne glavo nad sivo kopreno povprečja in konformizma, zavlečeno v vse koticke rodne jim vasice. Ne le to, Patrickovo odraščanje je zaznamovano tudi s krvavimi terorističnimi akcijami irskih in britanskih ekstremistov, ki enega za drugim goltajo njegove najboljše prijatelje. Režiser Neil Jordan je nekoč že prepletel temi transvestije in severnoirskega terorizma v filmu *Igra solz* (The Crying Game, 1992), a se je zdaj te kombinacije lotil občutno bolj vedro in lahkotno, politično problematiko pa je reducirjal na raven temačnega podteksta, ki vseskozi preteče brbota pod površjem privzdignjenega nadrealizma in občasno izbruhne v Patrickov idealizirani svet.

Če ne bi bil glavni junak *Zajtrka na Plutonu* nabrit transvestit, bi bil film prava klasična pravljica, v kateri se dobro postavlja po robu zlu in ga na

koncu tudi premaga. Patrick se od zla ogradi s pomočjo svoje hiperaktivne domišljije. Gradi fantazijske svetove, živi v delikatnem mehurčku lastne imaginacije in vsakič, ko kruta resničnost naluknja njegovo membrano, maši razpoke s kičem, romantičnim patosom, živahnimi barvami in puhlimi pop šlagerčki, ki v filmu niso le zato, da pričarajo duha 60. in 70. let, ampak tudi nalagajo dodatno plast pomena – Patrick namreč živi in diha skozi njihova besedila. Vse to saharinsko preobilje je ena sama velika, roza sladkorna pena, s katero poskuša majhen otrok, preobčutljiv, da bi se soočil z resnico tega sveta, zadušiti solze svoje nesreče. In Patrick je s svojo porcelanasto poltjo, našobljenimi ustnicami, velikimi modrimi očmi in nagajivimi kodrčki že fizično pravo poosebljenje razorožujoče otroške nedolžnosti. Nikakor se noče soočiti z resničnostjo, zato je razumljiva tudi njegova na prvi pogled absurдна želja, da ostane v zaporu tudi potem, ko je spoznan za nedolžnega. Pusti zidovi zaporniške celice v ničemer ne omejujejo njegove svobode, celo povečujejo jo – tu lahko varno generira svoj sanjski svet brez nevarnosti, da bi ga spodjedli vdori iz resničnega sveta in ga enkrat za vselej treščili na trdna tla.

Razen v kratkih trenutkih streznitve Patrick frči nad oblaki in kamera privzema njegov zorni kot. V mnogih prizorih štarta iz ptičje perspektive in se počasi vrtinči k tлом, da se zdi, kot

bi se počasi potapljali v neki drug svet. Ta svet je čaroben, pravljichen, varljivo lahkoten, neznosno neresen, z debelo, mehko, tolažilno blazino humorja čez trdo jedro tragike. Cepi se v številne manjše svetove, zgodbe v zgodbi, ki se vedno bolj oddaljujejo od resničnosti. Razcepljenost na poglavja ustvarja vtis literarnih memoarjev in podčrtuje prvoosebno pripovedi. Glavni lik, v kompleksni, tenkočutni interpretaciji odličnega Cilliana Murphyja, je tudi glavni motor filma. Skozi Patrickov rožnati filter zremo celo na naraščajoče politično nasilje. Pravzaprav je v osnovno dispozicijo protagonista vpisan temeljni zastavek filma: Patrick je lik z izmuzljivo, spremenljivo osebnostjo v okolju, ki stavi na brezkompromisno trdne, zabetonirane identitete, v svetu, ki se deli na »naše« in »njihove«, Britance in Irce, protestante in katolike, moške in ženske, kar vodi v trenja in nesmiselno etnično klanje. Patrick pa je oseba, ki se v vsaki situaciji na novo izumlja in njegova nedefiniranost v takem okolju deluje skrajno osvobajajoče.

Androgini junak, ki ni ne moški ne ženska in, če smo čisto natančni, niti ne čisto pravi transvestit, za razliko od svojih sovaščanov ne priznava nobenih meja. Obseda ga fantomska podoba matere v odhajanju, ki kot privid vznika na različnih mestih v filmu in žene Patricka naprej. Ko mater končno najde, Patricku postane jasno, da duhovi iz otroštva sodijo v predal pre-

teklosti in da neko mejo vendarle mora postaviti – tisto med svojo težavno preteklostjo in sedanostjo. Sicer pa je skrivnost njegovega uspeha prav v tem, da vseskozi ostaja zvest samemu sebi in raje, kot da bi spreminjal sebe, poskuša spremeniti svet.

Ta optimističen model preživetja v neprijaznem svetu, ki slavi individualizem in moč volje ter prekipevajoč, vznesen slog, v katerem Jordan podaja svoj material, sta zagotovili za vsečnost in uspeh pri širšem občinstvu, zato ni presenetljivo, da je film osvojil nagrado občinstva na letošnjem LIFFu. *Zajtrka na Plutonu* se sicer zadržuje bolj na površini in nima velikih umetniških pretenzij, a je zato toliko bolj prisrčen in gosti enega najbolj izvirnih in očarljivih filmskih likov v zadnjem času.